

استاندارد بین المللی

سیستم مدیریت محیط زیست

الزء ۲۰۱۵-۱۴۰۰۱

ترجمه :

مهندس حسین فرزانه فرد

سازمان بین‌المللی استاندارد	سازمان
International Organization for Standardization	عنوان و نام پدیدآور
استاندارد بین‌المللی سیستم مدیریت محیط زیست ISO 14001:2015 [سازمان بین‌المللی استاندارد]	مشخصات نشر
ترجمه حسین فرزانفرد	مشخصات ظاهری
تهران: انتشارات تحقیقات آموزش کشاورزی، ۱۳۹۶	شابک
۱۶۸ ص. : مصور	وضعیت فهرست نویسی
۹۷۸-۶۰۰-۱۲۷۰۰۳۷-۳	یادداشت
فیبا	حواصیل دیگر
عنوان اصلی: Environmental management systems requirements with guidance for use (ISO14001:2015)	عنوان دیگر
استاندارد بین‌المللی سیستم مدیریت محیط زیست ISO 14001: 2015	عنوان دیگر
استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱	عنوان دیگر
ISO 14001 Standard	عنوان دیگر
مدیریت محیط زیست -- حفاظت محیط زیست -- استانداردها	عنوان دیگر
فردان فرد، حسین، ۱۳۴۱ -- مترجم	عنوان دیگر
۱۵۵/۴ الف ۱۳۹۶ الف	عنوان دیگر
۶۵۸ ۰۸۳	عنوان دیگر
۲۹۹	عنوان دیگر

استاندارد ISO ۱۴۰۰۱-۲۰۱۵

ترجمه:	مهندس حسین فرزانفرد
ناشر:	انتشارات آموزش کشاورزی
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۲۷۰۰۳۷-۳
تیراژ:	۳۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول
سال چاپ:	۱۳۹۶
ناظر فنی چاپ:	رضا غلامی
چاپ:	تحقیقات آموزش کشاورزی
قیمت:	۲۰۰۰۰ تومان

آدرس: تهران، انقلاب ۱۰، کارگر جنوبی، نبش خ وحید نفیسی، ساختمان نادر، طبقه اول و ۱۳۳

تلفن ۶۶۹۶۳۱۲۷ - ۰۹۱۲۶۹۹۵۸۳۲

حق چاپ برای انتشارات تحقیقات آموزش کشاورزی محفوظ است.

پیشگفتار

سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) اتحادیه جهانی نهادهای ملی استاندارد کشورهای مختلف (سازمان‌های عضو ISO) است. کار تهیه استانداردهای جهانی معمولاً از طریق کمیته‌های فنی آن صورت می‌پذیرد. هر یک از نهادهای عضو، در صورت علاقه به موضوعی که یک کمیته فنی برای آن تشکیل شده، حق دارند که در آن کمیته نماینده داشته باشند. سازمان‌های بین‌المللی، دولتی و غیردولتی نیز در همکاری با سازمان بین‌المللی استاندارد در این فعالیت مشارکت دارند. ISO در خصوص کلیه موضوعات استانداردهای الکترونیکی، همکاری نزدیکی با کمیسیون جهانی الکترونیک (IEC) دارد.

روش‌های اجرایی مورد استفاده در تدوین این سند و آنهایی که برای نگهداری آن در آینده استفاده شده‌اند در بخش ۱ مقررات ISO/IEC تشریح شده‌اند. به طور ویژه، مباحثی مختلف تأیید مورد نیاز برای انواع مختلف ISO باید مدنظر قرار گیرند. پس از این سند مطابق قواعد ویراستاری بخش ۲ مقررات ISO/IEC تهیه شده است (ر.ک. www.iso.org/directives).

بایست توجه کرد که ممکن است برخی قسمتهای این سند مشمول حق تکثیر باشد. ISO را نباید مسئول شناسایی این‌گونه بخش‌ها به صورت کلی و یا جزئی در نظر بگیرند. جزئیات هرگونه حق امتیاز شناسایی شده در طی تدوین این سند در مقدمه و یا در فهرست حق ثبت‌های اعلام‌شده دریافت‌شده ISO موجود است.

(ر.ک. www.iso.org/patents).

هرگونه نام تجاری مورد استفاده در این سند به منزله اطلاعاتی جهت راحتی کاربران است و نه تأیید آنها.

برای شرح معنی واژگان و اصطلاحات خاص ISO در خصوص ارزیابی انطباق و همچنین {کسب} اطلاعات راجع به تبعیت ISO از اصول سازمان تجارت جهانی (WTO) در موانع فنی تجارت (TBT) به آدرس ذیل مراجعه نمایید:

www.iso.org/iso/foreward.html

کمیته مسئول این سند کمیته فنی ISO/TC 207، مدیریت زیست محیطی، زیر کمیته SCI، سیستم‌های مدیریت زیست محیطی است.

این نسخه سومین نسخه استاندارد بین‌المللی است که نسخه دوم (ISO 14001:2004) را لغو کرده و جایگزین آن می‌شود که از لحاظ فنی اصلاح شده است. این نسخه اصلاحات ISO 14001:2004/Cor.1:2009 را دربر گرفته است. اطلاعاتی جهت راحتی کاربران است و نه تأیید آنها.

برای شرح معنی واژگان و اصطلاحات خاص ISO در خصوص ارزیابی انطباق و همچنین {کسب} اطلاعات راجع به تبعیت ISO از اصول سازمان تجارت جهانی (WTO) در موانع فنی تجارت (TBT) به آدرس ذیل مراجعه نمایید:

www.iso.org/iso/foreward.html

کمیته مسئول این سند کمیته فنی ISO/TC 207، مدیریت زیست محیطی، زیر کمیته SCI، سیستم‌های مدیریت زیست محیطی است.

این نسخه سومین نسخه استاندارد بین‌المللی است که نسخه دوم (ISO 14001:2004) را لغو کرده و جایگزین آن می‌شود که از لحاظ فنی اصلاح شده است. این نسخه اصلاحات ISO 14001:2004/Cor.1:2009 را دربر گرفته است.

فهرست مطالب

۱	دییاجه
۱	۱-۰. زمینه
۱	۲-۰. هدف سیستم مدیریت زیست محیطی
۳	۳-۰. عوامل موفقیت
۴	۴-۰. مدل طرح - اجرا - بررسی - اقدام
۵	۵-۰. محتوای این استاندارد بین‌المللی
۷	۱. دامنه کاربرد
۸	۲. مراجع الزامی
۸	۳. واژه‌ها و تعاریف
۸	۳-۱. واژه‌ها و تعاریف
۸	۳-۲. سیستم مدیریت
۹	۳-۳. سیستم مدیریت زیست محیطی
۹	۳-۳-۱. نظام‌های زیست محیطی
۹	۳-۳-۲. سازمان
۹	۳-۳-۳. مدیریت ارشد
۱۰	۳-۳-۴. طرف ذینفع
۱۰	۳-۳-۵. واژه‌ها و تعاریف
۱۰	۳-۳-۶. محیط زیست
۱۰	۳-۳-۷. جنبه زیست محیطی
۱۱	۳-۳-۸. وضعیت زیست محیطی
۱۱	۳-۳-۹. پیامد زیست محیطی
۱۱	۳-۳-۱۰. هدف
۱۲	۳-۳-۱۱. هدف زیست محیطی
۱۲	۳-۳-۱۲. پیشگیری از آلودگی

۱۲	۳-۲-۸. الزامات
۱۲	۳-۲-۹. الزامات تطابق (واژه ترجیحی)
۱۳	۳-۲-۱۰. ریسک
۱۳	۳-۲-۱۱. ریسک‌ها و فرصت‌ها
۱۴	۳-۳. واژگان مربوط به پشتیبانی و عملیات
۱۴	۳-۳-۱. صلاحیت
۱۴	۳-۳-۲. اطلاعات مستند
۱۴	۳-۳-۳. چرخه حیات
۱۵	۳-۳-۴. برون‌سیاری
۱۵	۳-۳-۵. فرایند
۱۵	۳-۴. واژگان مربوط به ارزیابی عملکرد و بهبود
۱۵	۳-۴-۱. ارزیابی
۱۶	۳-۴-۲. انطباق
۱۶	۳-۴-۳. عدم انطباق
۱۶	۳-۴-۴. اقدام اصلاحی
۱۶	۳-۴-۵. بهبود مداوم
۱۶	۳-۴-۶. اثربخشی
۱۶	۳-۴-۷. شاخص
۱۷	۳-۴-۸. پایش
۱۷	۳-۴-۹. اندازه‌گیری
۱۷	۳-۴-۱۰. عملکرد
۱۷	۳-۴-۱۱. عملکرد زیست محیطی
۱۷	۴. بافت سازمان
۱۷	۴-۱. درک سازمان و بافت آن

۱۸	۴-۲. درک نیازها و انتظارات طرف‌های ذینفع
۱۸	۴-۳. تعیین دامنه کاربرد سیستم مدیریت زیست محیطی
۱۹	۵. رهبری
۱۹	۵-۱. رهبری و تعهد
۲۰	۵-۲. خط‌مشی زیست محیطی
۲۱	۵-۳. نقش‌ها، مسئولیت‌ها و اختیارات سازمانی
۲۱	۶. طرح‌ریزی
۲۱	۶-۱. اقدامات مربوط به ریسک‌ها و فرصت‌ها
۲۱	۶-۱-۱. کلیات
۲۲	۶-۲-۱. زمینه‌های زیست محیطی
۲۳	۶-۳-۱. الزامات تطابق
۲۴	۶-۱-۱. طرح‌ریزی اقدام
۲۴	۶-۲. اهداف زیست محیطی و طرح‌ریزی برای دستیابی به آن
۲۴	۶-۲-۱. اهداف زیست محیطی
	۶-۲-۲. طرح‌ریزی اقدامات برای دستیابی به اهداف زیست محیطی
۲۵	
۲۵	۷. پشتیبانی
۲۵	۷-۱. منابع
۲۵	۷-۲. صلاحیت
۲۶	۷-۳. آگاهی
۲۷	۷-۴. تبادل اطلاعات
۲۷	۷-۴-۱. کلیات

۲۷	۷-۴-۲. تبادل اطلاعات در درون سازمان
۲۸	۷-۴-۳. تبادل اطلاعات با بیرون سازمان
۲۸	۷-۵. اطلاعات مستند
۲۸	۷-۵-۱. کلیات
۲۸	۷-۵-۲. ایجاد و به روز رسانی
۲۹	۷-۵-۳. کنترل اطلاعات مستند
۳۰	۸. عملیات
۳۰	۸-۱. طرح ریزی و کنترل عملیات
۳۱	۸-۲. آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری
۳۲	۹. ارزیابی عملکرد
۳۲	۹-۱. پیش، اندازه گیری، تحلیل و ارزیابی
۳۲	۹-۱-۱. کلیات
۳۳	۹-۱-۲. ارزیابی مطابق
۳۳	۹-۲. ممیزی داخلی
۳۳	۹-۲-۱. کلیات
۳۴	۹-۲-۲. برنامه ریزی داخلی
۳۴	۹-۳. بازنگری مدیریت
۳۶	۱۰. بهبود
۳۶	۱۰-۱. کلیات
۳۶	۱۰-۲. عدم انطباق و اقدام اصلاحی
۳۷	۱۰-۳. بهبود مداوم
۳۸	پیوست الف
۳۸	الف. ۱. کلیات
۳۹	الف. ۲. شفاف سازی ساختار و واژگان
۳۹	الف. ۳. شفاف سازی مفاهیم
۴۲	الف. ۴. بافت سازمان

- ۴۲ الف. ۴. ۱. درک سازمان و بافت آن
- ۴۳ الف. ۴. ۲. درک نیازها و انتظارات طرف‌های ذینفع
- ۴۴ الف. ۴. ۳. تعیین دامنه کاربرد سیستم مدیریت زیست محیطی
- ۴۵ الف. ۴. ۴. سیستم مدیریت زیست محیطی
- ۴۵ الف. ۵. رهبری
- ۴۵ الف. ۵. ۱. رهبری و تعهد
- ۴۷ الف. ۵. ۳. نقش‌ها، مسئولیت‌ها و اختیارات سازمانی
- ۴۸ الف. ۶. طرح‌ریزی
- ۴۸ الف. ۶. ۱. اقدامات مربوط به ریسک‌ها و فرصت‌ها
- الف. ۶. ۲. اهداف زیست محیطی و طرح‌ریزی برای دستیابی به آنها
- ۵۵ الف. ۷. پشتیبانی
- ۵۶ الف. ۷. ۱. منابع
- ۵۶ الف. ۷. ۲. صلاحیت
- ۵۷ الف. ۷. ۳. آگاهی
- ۵۷ الف. ۷. ۴. تبادل اطلاعات
- ۵۹ الف. ۷. ۵. اطلاعات مستند
- ۵۹ الف. ۸. عملیات
- ۵۹ الف. ۸. ۱. طرح‌ریزی و کنترل عملیات
- ۶۲ الف. ۸. ۲. آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری
- ۶۳ الف. ۹. ارزیابی عملکرد
- ۶۳ الف. ۹. ۱. پایش، اندازه‌گیری، تحلیل و ارزیابی

- ۶۳ الف. ۹. ۱. ۱. کلیات
- ۶۳ الف. ۹. ۱. ۲. ارزیابی تطابق
- ۶۴ الف. ۹. ۲. ممیزی داخلی
- ۶۵ الف. ۹. ۳. بازنگری مدیریت
- ۶۶ الف. ۱۰. بهبود
- ۶۶ الف. ۱۰. ۱. کلیات
- ۶۶ الف. ۱۰. ۲. عدم انطباق و اقدامات اصلاحی
- ۶۶ الف. ۱۰. ۳. بهبود مداوم
- ۶۷ پیوست ۱

دیباچه

۰-۱. زمینه

دستیابی به توازن میان محیط زیست، جامعه و اقتصاد به منظور برآورده ساختن نیازهای نسل حاضر، بدون لطمه وارد کردن به فرصت‌های نسل آینده برای حصول نیازهایشان، امری ضروری محسوب می‌شود. حصول توسعه پایدار به منزله یک هدف با ایجاد تعادل میان سه رکن پایداری میسر خواهد بود.

اظهارات اجتماعی برای توسعه پایدار، شفافیت و پاسخ‌گویی منجر به قوانینی است که تغییرات در رفتار و فشار فزاینده بر آلودگی‌های زیستی، استفاده ناکارا از منابع، مدیریت منابع طبیعی، تغییرات آب‌وهوا، تضعیف اکوسیستم‌ها و نابودی تنوع زیستی شده است.

این موضوع سازمان‌ها را بر آن داشته است تا با پیاده سازی سیستم‌های مدیریت زیست محیطی و با هدف مشارکت در رکن محیط زیست پایداری، رویکردی سیستماتیک را برای مدیریت محیط زیست اتخاذ نمایند.

۰-۲. هدف سیستم مدیریت زیست محیطی

مقصود این استاندارد بین‌المللی ارائه یک چارچوب به سازمان‌ها برای حفاظت از محیط زیست و پاسخ به شرایط زیست محیطی رو به تغییر در تعادل با نیازهای اقتصادی-اجتماعی است. این استاندارد بین‌المللی الزاماتی را مشخص می‌کند که به کمک آنها سازمان به نتایجی که برای سیستم مدیریت زیست محیطی خود تعیین کرده است دست یابد.

یک رویکرد سیستماتیک به مدیریت زیست محیطی می‌تواند اطلاعات (مورد نیاز) برای پایه‌ریزی موفقیت بلندمدت را در اختیار مدیریت ارشد قرار دهد و از طرق زیر گزینه‌هایی برای مشارکت در توسعه پایدار فراهم نماید.

- حفاظت از محیط زیست از طریق پیشگیری یا کاهش پیامدهای نامطلوب بر محیط زیست؛

- کاهش آثار نامطلوب بالقوه شرایط زیست محیطی بر سازمان؛
- کمک به سازمان در برآورده‌سازی الزامات تطابق؛

ارتقاء عملکرد زیست محیطی؛

- کنترل و سرگرداری بر روشی که محصولات و خدمات سازمان طراحی، ساخته، توزیع، مصرف و امحا می‌شوند با استفاده از یک رویکرد چرخه حیات که می‌تواند معیار جابجایی غیر عمدی پیامدهای زیست محیط به بخش‌های دیگر چرخه حیات گرداند؛

- دستیابی به مزایای مالی و عملیاتی که می‌توانند از پیاده‌سازی جایگزین‌های مناسب زیست محیطی منتج شده و موجب تقویت موقعیت سازمان در بازار شوند؛

- تبادل اطلاعات زیست محیطی با طرف‌های منفی مرتبط.

همچون دیگر استانداردهای بین‌المللی، این استاندارد بین‌المللی به منظور افزایش یا تغییر الزامات قانونی سازمان تدوین نشده است.